

Εισαγωγή

Οι αιτούντες άσυλο επιστρέφονται στην Ελλάδα από την Γερμανία καθώς και από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, χωρίς οι αιτήσεις τους για άσυλο να έχουν εξεταστεί διεξοδικά. Η νομική βάση για την πρακτική αυτή είναι ο Κανονισμός Δουβλίνο II, σύμφωνα με τον οποίο, αρμόδιο για την εξέταση του αιτήματος ασύλου είναι το κράτος της πρώτης εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι δρόμοι διαφυγής των περισσότερων ανθρώπων, που προέρχονται από χώρες όπως το Ιράκ, το Αφγανιστάν, το Ιράν και η Σομαλία, οδηγούν στην Ελλάδα μέσω του Αιγαίου.

Δύο είναι οι κύριοι δρόμοι από Τουρκία για Ελλάδα: ο πρώτος, από τα ελληνοτουρκικά σύνορα στο βορειοανατολικό τμήμα της χώρας, δηλαδή στην περιοχή του ποταμού Έβρου. Ο άλλος, διαμέσου της Μεσογείου: οι πρόσφυγες προσπαθούν να προσεγγίσουν ένα από τα ελληνικά νησιά που βρίσκονται μόλις λίγα μίλια από το τουρκικό έδαφος. Τα νησιά του Βόρειου Αιγαίου και ιδίως η Χίος, η Σάμος και η Λέσβος αποτελούν τα καίρια σημεία εισόδου στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης δια της θαλάσσιας οδού.

Τους τελευταίους μήνες το PRO ASYL έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον (και ανησυχία) ύστερα από αναφορές αιτούντων άσυλο, οι οποίοι, κατά τη διαδικασία ακρόασής τους στη Γερμανία, δήλωναν ότι, κατά την παραμονή/διέλευσή τους στην/από την Ελλάδα δεν τους δόθηκε η δυνατότητα να υποβάλλουν αίτηση ασύλου, όπως έχουν το δικαίωμα σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των Προσφύγων. Επιπλέον, διαρκώς αυξάνεται ο αριθμός των προσφύγων οι οποίοι αναφέρουν περιστατικά κακομεταχείρισης και επιχειρήσεις επαναπροώθησης από την πλευρά των ελληνικών λιμενικών αρχών.

Από τις 12 Ιουλίου έως και τις 14 Αυγούστου του 2007, μία αντιπροσωπεία από το PRO ASYL πραγματοποίησε αποστολή για την εξέταση των συνθηκών στην περιοχή. Η αποστολή αυτή πλαισιώθηκε με συμμετοχή από την Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών.

Βασικό στόχο της ερευνητικής αποστολής αποτέλεσε η είσοδος /πρόσβαση στην ελληνική επικράτεια, η υποδοχή και οι συνθήκες κράτησης των νεοαφιχθέντων προσφύγων στη Χίο, τη Σάμο και τη Λέσβο, καθώς επίσης και η ιδιαίτερη κατάσταση των ανηλίκων.

Το ερευνητικό ταξίδι περιλάμβανε επίσκεψη στα κέντρα κράτησης (Ειδικά Κέντρα Κράτησης για Αλλοδαπούς) στη Χίο, την πόλη της Σάμου και τη Μυτιλήνη καθώς και συνεντεύξεις με πρόσφυγες, αρμόδιους των τοπικών αρχών, εκπροσώπους του λιμενικού σώματος και των ομάδων που δραστηριοποιούνται στο χώρο των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα εν λόγω νησιά αλλά και στην Αθήνα και την Πάτρα.

Κατά τη διάρκεια της έρευνας ήρθαμε σε επαφή και πήραμε συνεντεύξεις από περισσότερους από 100 πρόσφυγες, μεταξύ των οποίων ένας σημαντικός αριθμός ήταν από το Ιράκ και το Αφγανιστάν. Οι περισσότεροι είχαν προσπαθήσει να φτάσουν σε ένα από τα ελληνικά νησιά της Μεσογείου περνώντας την τουρκική ακτογραμμή. Σε άλλες περιπτώσεις, είχαν εισέλθει από τα χερσαία σύνορα Τουρκίας και Ελλάδας στην περιοχή του Έβρου.

Κατά τη διάρκεια της αποστολής στα νησιά του Βόρειου Αιγαίου ήρθαμε σε επαφή με τις ακόλουθες ομάδες:

- Επιτροπή Αλληλεγγύης στους Πρόσφυγες- Χίος
- Κίνηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα-Αλληλεγγύη στους Πρόσφυγες-Σάμος
- «Προς Φυγή»-Πρωτοβουλία Αλληλεγγύης στους Πρόσφυγες-

Μυτιλήνη/Λέσβος

Περαιτέρω επαφές πραγματοποιήθηκαν με εκπροσώπους των ακόλουθων φορέων:

- αστυνομικές αρχές (Χίος, Σάμος, Μυτιλήνη)
- νομαρχία Μυτιλήνης
- ελληνικό λιμενικό σώμα
- Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ στην Ελλάδα

Εκπροσώπους οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην υποδοχή των προσφύγων και τη διαδικασία ασύλου:

- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
- Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων
- Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων
- Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών (Αθήνα)
- Άρσις- Οργάνωση για την Υποστήριξη των Νέων (Αθήνα)

Στην ερευνητική αποστολή συμμετείχαν η Μαριάννα Τζεφεράκου, δικηγόρος, (Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών), ο Günter Burkhardt (προϊστάμενος Διοίκησης του PRO ASYL), ο Karl Kopp (Υπεύθυνος Ευρωπαϊκών Σχέσεων του PRO ASYL και μέλος του Δ.Σ. του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για Πρόσφυγες και Εξόριστους, ECRE) και ο δημοσιογράφος Elias Bierdel (Borderline Europe). Η αποστολή χρηματοδοτήθηκε από το Ίδρυμα PRO ASYL και το Förderverein PRO ASYL (φίλοι PRO ASYL).

Η έκθεση, που ακολουθεί, βασίζεται κυρίως σε συζητήσεις, που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της ερευνητικής αποστολής και σε επιτόπιες έρευνες. Την έρευνα συμπληρώνουν στοιχεία από ήδη δημοσιοποιημένα, συναφή έγγραφα και εκθέσεις.

Η έκθεση αυτή, εντάσσεται στο πλαίσιο μίας σειράς ερευνητικών αποστολών του PRO ASYL (στην Ισπανία και το Μαρόκο, την Ιταλία, την Σλοβακία και την Ουκρανία) ως προς τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που λαμβάνουν χώρα στα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης.

Η έκθεση αναλύει την κατάσταση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα ελληνοτουρκικά σύνορα, την πρακτική της διοικητικής κράτησης στη Χίο, τη Σάμο και τη Λέσβο και σε ένα βαθμό καταγγέλλει τις σοβαρές πλημμέλειες του ελληνικού συστήματος ασύλου, τόσο στα αστικά κέντρα όσο και στα σύνορα. Σύμφωνα με την άποψη των εκδοτών της έκθεσης, τα ευρήματα αυτά πρέπει να τοποθετηθούν σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο. Τα σύνορα, τα οποία επισκεφτήκαμε, συνιστούν εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΕ φέρει εν μέρει ευθύνη για όσα συμβαίνουν εκεί.

Η πολιτική ασύλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις μέρες μας, δίνει ξεκάθαρα την εντύπωση ότι πρωταρχικός σκοπός της είναι η προστασία της Ευρώπης από τους πρόσφυγες αντί της προστασίας των προσφύγων.

Ενώ ανθρωπιστικά δράματα εκτυλίσσονται στα σύνορα της Ευρώπης, τα κράτη-μέλη της ΕΕ νίπτουν τας χείρας τους έναντι της ευθύνης προστασίας των προσφύγων. Καταδεικνύουν έτσι, την έκπτωση των δεσμεύσεών τους ως προς τις εγγυήσεις των στοιχειωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Κατά συνέπεια, η λύση των προβλημάτων που επισημαίνει η έκθεση βρίσκεται τόσο στην Αθήνα όσο και στις Βρυξέλλες αλλά και στις πρωτεύουσες των κρατών-μελών της ΕΕ με τη μεγαλύτερη επιρροή, όπως το Βερολίνο, το Παρίσι και το Λονδίνο.

Ο γενικός κανόνας του κοινοτικού δικαίου, που καθορίζει ως υπεύθυνο για την εξέταση του αιτήματος ασύλου το κράτος πρώτης εισόδου του πρόσφυγα στην ΕΕ, επιφέρει απάνθρωπες συνέπειες για τους πρόσφυγες. Καταδεικνύει, δε, την παντελή έλλειψη αλληλεγγύης στις χώρες της ΕΕ που βρίσκονται στα σύνορα της Ευρώπης, όπως η Ελλάδα.

Το 2007 η Ελλάδα κατέγραψε μεγαλύτερο αριθμό αιτούντων άσυλο από τη Γερμανία, χώρα 7 φορές μεγαλύτερή της. Το γεγονός αυτό, αποδεικνύει σαφώς, ότι το ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου δεν λειτουργεί σύμφωνα με τις αρχές της αλληλεγγύης και του δικαίου.

Οι χώρες της κεντρικής Ευρώπης «προφυλάσσουν» εαυτούς ολοένα και πιο αποτελεσματικά από τους πρόσφυγες. Όσοι απ' αυτούς καταφέρνουν να φτάσουν σε άλλη χώρα της ΕΕ επιστρέφονται στην Ελλάδα, ως πρώτη χώρα εισόδου. Οι συνέπειες αυτής της πολιτικής είναι εμφανείς: οι χώρες της ΕΕ που έχουν μόνο εσωτερικά σύνορα, ιδίως η Γερμανία, μεταθέτουν την ευθύνη για μια ανθρώπινη πολιτική ασύλου, ενώ οι χώρες της ΕΕ που έχουν εξωτερικά σύνορα, επιφυλάσσουν στους πρόσφυγες μία ολοένα και πιο βάνανυση μεταχείριση. Αυτό οδηγεί σε μία διπλή μετατόπιση ευθύνης από τις ενδότερες περιοχές της ΕΕ στα εξωτερικά σύνορα και από εκεί σε μη ασφαλείς χώρες εκτός της ΕΕ.

Για τους λόγους αυτούς, η αναθεώρηση του ελληνικού και του ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου είναι αναγκαία. Το σύστημα αυτό πρέπει να βασίζεται στον απόλυτο σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του προσφυγικού δικαίου, όπως άλλωστε διακηρύχτηκε πανηγυρικά και στην Ευρωπαϊκή Σύνοδο του Τάμπερε τον Οκτώβριο του 1999. Ειδάλλως, διακυβεύονται και εντός του ευρωπαϊκού χώρου, οι κατακτήσεις στο πεδίο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, για τις οποίες, δικαίως, η Ευρώπη περηφανεύεται.

Συνοπτική Παρουσίαση

Παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα ελληνικά σύνορα

Επαναπροώθηση προσφύγων στη θάλασσα

Σύμφωνα με μαρτυρίες προσφύγων από διάφορες χώρες καταγωγής, που συναντήσαμε εντός και εκτός των κέντρων κράτησης στη Χίο, τη Σάμο και τη Λέσβο, το ελληνικό λιμενικό σώμα ακολουθεί πρακτικές, οι οποίες αποτελούν σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Το ελληνικό λιμενικό σώμα προβαίνει, συστηματικά, σε επαναπροωθήσεις από τα εθνικά χωρικά ύδατα, στην εξωτερική μεθόριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πρακτική αυτή θέτει άμεσα σε σοβαρό κίνδυνο τη ζωή των προσώπων που ζητάνε προστασία, πέραν του κινδύνου τον οποίο αντιμετωπίζουν στην περίπτωση επιστροφής τους στην Τουρκία.

- Το λιμενικό προσπαθεί να εμποδίσει τις μικρές βάρκες που μεταφέρουν πρόσφυγες και να τις προωθήσει εκτός των εθνικών χωρικών υδάτων. Για το σκοπό αυτό, κυκλώνει τις μικρές βάρκες με σκάφη του λιμενικού, δημιουργώντας κύματα. Οι επικίνδυνοι αυτοί χειρισμοί μπορεί να οδηγήσουν τους πρόσφυγες στο θάνατο.
- Πρόσφυγες που βρίσκονται σε ελληνικά χωρικά ύδατα ή σε ελληνικές ακτές, προωθούνται πίσω στα τουρκικά ύδατα. Οι βάρκες τους καταστρέφονται σκοπίμως, ώστε να μπορέσουν, στην καλύτερη περίπτωση, να επιστρέψουν στις τουρκικές ακτές.
- Οι πρόσφυγες "προωθούνται" από άντρες του λιμενικού σώματος σε ακατοίκητες βραχονησίδες.
- Άνδρες του ελληνικού λιμενικού σώματος συστηματικά κακοποιούν νεοεισερχόμενους πρόσφυγες. Σε μία περίπτωση, η οποία έχει καταγραφεί επισήμως, (στη Χίο), η κακομεταχείριση κατέληξε σε βασανισμό (σοβαρός ξυλοδαρμός, εικονική εκτέλεση, ηλεκτροσόκ, βύθιση σε κουβά γεμάτο νερό "submarino").

Επαναπροώθηση προσφύγων στην περιοχή του Έβρου

Στην περιοχή του Έβρου (ελληνοτουρκικά σύνορα), οι πρόσφυγες συλλαμβάνονται από τη συνοριοφυλακή και κρατούνται χωρίς να είναι επίσημα καταγεγραμμένοι, στερημένοι των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους ως κρατούμενων. Τελούν υπό κράτηση χωρίς επικοινωνία με τον εξωτερικό κόσμο (incomunicado) για αρκετές μέρες έως ότου παρανόμως και βιαίως επιστραφούν στην Τουρκία, όπου η ζωή και η ελευθερία τους βρίσκεται σε πιθανό κίνδυνο ή απ' όπου κινδυνεύουν να απελαθούν στις χώρες καταγωγής τους.

Η συμπεριφορά των ελληνικών αρχών παραβιάζει το διεθνές προσφυγικό δίκαιο και τα δικαιώματα του ανθρώπου. Οι πρακτικές που ακολουθούν το λιμενικό σώμα και η συνοριοφυλακή αποτελούν κατάφωρη παραβίαση της αρχής της μη επαναπροώθησης όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 33(I) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων καθώς και του απόλυτου δικαιώματος στην προστασία έναντι βασανιστηρίων και κάθε άλλης σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας όπως κατοχυρώνεται στο άρθρου 3(I) της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων, στο άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στο άρθρου 7 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, καθώς και στα άρθρων 5 και 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Ηνωμένων Εθνών του 1948 κλπ.

Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές θέτουν τη ζωή των προσφύγων σε κίνδυνο. Το γεγονός αυτό αποτελεί παραβίαση της διεθνούς υποχρέωσης της Ελλάδας περί σεβασμού του δικαιώματος στη ζωή όπως κατοχυρώνεται σε διεθνή κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου (άρθρο 2 ΕΣΔΑ, άρθρο 6 ΔΣΑΠΔ, άρθρο 3 Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948 κλπ.

Η χρησιμοποίηση υπέρμετρης βίας, η κακομεταχείριση και τα βασανιστήρια στα οποία προβαίνει το ελληνικό λιμενικό σώμα αποτελούν κατάφωρη παραβίαση διεθνώς κατοχυρωμένων δικαιωμάτων του ανθρώπου και ευτελίζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 3 ΕΣΔΑ, άρθρο 7 ΔΣΑΠΔ, άρθρο 3 της σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και κάθε άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

Παράνομη απέλαση και κράτηση

Η διοικητική πρακτική στις συνοριακές περιοχές στερεί από τους πρόσφυγες και τα πρόσωπα που χρήζουν διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων τους και τους θέτει σε σοβαρό κίνδυνο.

- Η αστυνομία συλλαμβάνει όλους τους νεοεισερχόμενους, μεταξύ αυτών πρόσφυγες από χώρες όπως το Ιράκ, το Αφγανιστάν και η Σομαλία και ιδιαίτερα ευάλωτες περιπτώσεις όπως θύματα βασανιστηρίων και εμπορίας ανθρώπων, άτομα με ειδικές ανάγκες, έγκυες και ανήλικους. Εναντίον όλων, εκδίδονται συλλήβδην αποφάσεις απέλασης χωρίς ακρόαση και χωρίς να εξεταστούν οι ανάγκες προστασίας τους. Η πρακτική αυτή συνιστά στην ουσία άρνηση πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου.
- Μετά την έκδοση απόφασης απέλασης ακολουθεί η έκδοση απόφασης κράτησης. Η κράτηση δεν αποτελεί την εξαίρεση αλλά τον κανόνα.
- Κατά την περίοδο της ερευνητικής αποστολής μας στη Σάμο, υπήρχαν 18 ασυνόδευτοι ανήλικοι κρατούμενοι από το Αφγανιστάν και τη Σομαλία. Στη Μυτιλήνη, κρατούνταν πάνω από 30 ασυνόδευτοι ανήλικοι από το Αφγανιστάν. Ο νεότερος κρατούμενος ήταν 10 ετών. Η αρμόδια αρχή, υπεύθυνη για τους ανήλικους-ο εισαγγελέας ανηλίκων- δεν ενημερώνεται, παρ' όλο που είναι εκ του νόμου υπεύθυνος για τη μεταχείριση εφήβων και παιδιών σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ενώπιον των ελληνικών αρχών - έκδοση απόφασης απέλασης,

κράτησης και απελευθέρωση των εφήβων και των παιδιών. Στην πράξη, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, εγκαταλείπονται μετά την απελευθέρωσή τους άστεγοι και χωρίς καμία προστασία.

- Το ανώτατο χρονικό όριο της διοικητικής κράτησης είναι 3 μήνες. Παρά το γεγονός ότι στις περισσότερες περιπτώσεις οι απελάσεις είναι ανέφικτες, και συνεπώς η απέλαση θα πρέπει να αναστέλλεται (με νομική συνέπεια την άρση της κράτησης), οι πρόσφυγες παραμένουν κρατούμενοι. Πρόκειται για μία αυθαίρετη διοικητική πρακτική, καθώς η διάρκεια της κράτησης καθορίζεται από τις κατά τόπον αρμόδιες αστυνομικές αρχές.
- Στα τρία νησιά που επισκεφτήκαμε δεν υπήρχαν επαγγελματίες διερμηνείς. Στη διαδικασία που λαμβάνει χώρα στα αστυνομικά τμήματα, στο λιμενικό και στα κέντρα κράτησης συνήθως χρησιμοποιούνται ως "διερμηνείς" συγκαταρούμενοι. Στη Σάμο, αραβόφωνος ιδιοκτήτης καταστήματος εκτελεί χρέη διερμηνέα.
- Κατά τη διοικητική διαδικασία δεν προβλέπεται νομική συνδρομή. Οι κρατούμενοι πρόσφυγες έχουν πολύ λίγες πιθανότητες να λάβουν νομική συνδρομή: στα κέντρα κράτησης που επισκεφτήκαμε υπήρχε μόνο ένας δικηγόρος, ο οποίος παρείχε νομική συμβουλευτική σε εξαιρετικά περιορισμένη βάση.
- Στις τοπικές ομάδες υποστήριξης προσφύγων δεν κατοχυρώνεται η πρόσβαση στα κέντρα κράτησης. Οι κρατούμενοι δεν έχουν επικοινωνία με τον έξω κόσμο (στη Σάμο και τη Μυτιλήνη δεν υπάρχει πρόσβαση σε τηλεφωνική επικοινωνία. Τα κινητά τηλέφωνα κατάσχονται).
- Οι κρατούμενοι δεν ενημερώνονται για το νομικό τους καθεστώς και για τα δικαιώματά τους-ούτε αφού αφεθούν ελεύθεροι. Δεν κατανοούν το περιεχόμενο των υπηρεσιακών εγγράφων που τους χορηγούνται με την απελευθέρωσή τους. Οι αποφάσεις απέλασης τους κοινοποιούνται στα ελληνικά.
- Δεν υπάρχει δυνατότητα αποτελεσματικής προσφυγής κατά της απόφασης απέλασης και κράτησης. Αν και προβλέπεται στο νόμο, στην πράξη το δικαίωμα αυτό ασκείται σπάνια.

Σημειωτέον ότι, για την προστασία τους, δεν απαιτείται η επίσημη καταγραφή τους ως αιτούντες άσυλο ή άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας. (άρθρο 33(I) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων, άρθρο 3 ΕΣΔΑ, άρθρο 3 Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων και κάθε σκληρής απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, άρθρο 7 ΔΣΑΠΔ, άρθρο 3 και 14(I) της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων δεν πρέπει να επιβάλουν ποινικές κυρώσεις στους πρόσφυγες λόγω της παράνομης εισόδου ή διαμονής τους(άρθρο 31(I) της σύμβασης της Γενεύης)

Η όλη διοικητική διαδικασία για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που ακολουθείται στα σύνορα παραβιάζει θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, συγκεκριμένα, το δικαίωμα ακρόασης, το δικαίωμα πρόσβασης σε μία δίκαιη διαδικασία και το δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή (άρθρο 5(2) , 5(4), 6(1) ΕΣΔΑ, άρθρο 13 ΔΣΑΠΔ, άρθρο 7,8 Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Επίσης, οι ελληνικές αρχές παραβιάζουν το άρθρο 5 της οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υποδοχή, σύμφωνα με την οποία οι αιτούντες άσυλο πρέπει να ενημερώνονται πλήρως για τα δικαιώματά τους.

Η κράτηση προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας παραβιάζει το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο. Τα πρόσωπα αυτά δεν πρέπει να κρατούνται (άρθρο 31 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951, άρθρο 5(I) ΕΣΔΑ, άρθρο 9(I), 14(I) ΔΣΑΠΔ, άρθρο 3 , 9 Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρθρο 7(I) της Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων κριτηρίων υποδοχής 2003/9). Η κράτηση ιδιαίτερα ευάλωτων προσώπων και ατόμων που χρήζουν ιδιαίτερης μεταχείρισης και φροντίδας αποτελεί σοβαρή παραβίαση βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου και προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Η κράτηση ανηλίκων συνιστά κατάφωρη παραβίαση του διεθνούς δικαίου για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού (άρθρο 37(β) της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα παιδιά πρόσφυγες). Η Ελλάδα επιπλέον, δε συμμορφώνεται ούτε με τις ελάχιστες προδιαγραφές για την προστασία των ανηλίκων όπως καθορίζονται από κοινοτικό δίκαιο (συγκεκριμένα άρθρο 17,18,19 της Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων κριτηρίων υποδοχής 2003/9)

Απάνθρωπες και ταπεινωτικές συνθήκες κράτησης

Και στα τρία κέντρα κράτησης που επισκεφτήκαμε, οι συνθήκες κράτησης συνιστούν *per se* απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.

- δεν υπάρχει ειδική μέριμνα για ευάλωτες ομάδες όπως ανήλικοι, θύματα βασανιστηρίων, θύματα εμπορίας ανθρώπων, ασθενείς, άτομα με ειδικές ανάγκες ή με ψυχολογικά προβλήματα
- Η ιατρική περίθαλψη που παρέχεται στα κέντρα κράτησης της Χίου της Σάμου και της Μυτιλήνης είναι ανεπαρκής.
- Στη Μυτιλήνη και τη Σάμο οι κρατούμενοι, κατά κανόνα, δεν προαυλίζονται. Πολύ συχνά οι πόρτες μένουν κλειδωμένες για αρκετές ημέρες. Στη Μυτιλήνη, κατά τη διάρκεια της επίσκεψής μας, οι πρόσφυγες αραβικής καταγωγής δεν προαυλίζονταν καθόλου.
- Και στα τρία κέντρα υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες για την ποιότητα του φαγητού και του πόσιμου νερού.
- Οι εγκαταστάσεις υγιεινής είναι εξαιρετικά βρώμικες και εν μέρει κατεστραμμένες. Δεν υπάρχουν αρκετές τουαλέτες και ντους για τόσο μεγάλο αριθμό κρατουμένων
- Οι κρατούμενοι δεν εφοδιάζονται με τα απαραίτητα είδη προσωπικής υγιεινής και κατάλληλο ρουχισμό.
- Δεν υπάρχουν χώροι συνάντησης κρατουμένων και δεν προβλέπονται δραστηριότητες. Στα κελιά, που επισκεφτήκαμε, δεν υπήρχαν έπιπλα πέρα από τα κρεβάτια.
- Οι κτιριακές εγκαταστάσεις είναι ακατάλληλες τόσο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες (ζέστη) όσο και κατά τους χειμερινούς (υγρασία, κρύο).
- Στα κέντρα κράτησης επικρατεί συνωστισμός. Ο παράγοντας αυτός καθιστά υπέρμετρα αφόρητες, τις ήδη απάνθρωπες συνθήκες.

Η κράτηση ανθρώπων, υπό αυτές τις συνθήκες, συνιστά απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση κατά παράβαση θεμελιωδών κανόνων των δικαιωμάτων του ανθρώπου (άρθρο 3 ΕΣΔΑ, άρθρο 7 και 10 (I) ΔΣΑΠΔ, άρθρο 9 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου)

Ζητάμε

- Την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα: τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως κατοχυρώνονται στη διεθνή, ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία πρέπει να γίνονται σεβαστά. Σε αυτά περιλαμβάνονται: ο σεβασμός της αρχής της μη επαναπροώθησης, σύμφωνα με την οποία κανείς δεν επαναπροωθείται σε χώρα όπου μπορεί να υποστεί δίωξη, το δικαίωμα στη ζωή, η προστασία κάθε προσώπου έναντι κάθε μορφής βασανιστηρίων, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης, η απαγόρευση της αυθαίρετης κράτησης, το δικαίωμα ακρόασης, το δικαίωμα σε δίκαιη διαδικασία και ο σεβασμός της αρχής του συμφέροντος του παιδιού.
- Τον πλήρη σεβασμό της αρχής της μη επαναπροώθησης: Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να διασφαλίσει ότι η Ελλάδα, ως μέλος της ΕΕ, σέβεται πλήρως την αρχή της μη επαναπροώθησης. Κάθε πράξη επαναπροώθησης και απομάκρυνσης προς την Τουρκία πρέπει να σταματήσει. Όσοι ζητούν προστασία, πρέπει να έχουν πρόσβαση στο ελληνικό, δηλ. στο ευρωπαϊκό έδαφος. Δεν πρέπει να εκδίδονται αποφάσεις απέλασης εις βάρος προσφύγων και προσώπων που χρίζουν διεθνούς προστασίας. Επιβάλλεται να σταματήσει η

εφαρμογή του Πρωτοκόλλου επανεισδοχής μεταξύ Ελλάδας -Τουρκίας. Η επαναπροώθηση προσώπων στα σύνορα από το λιμενικό σώμα και τη συνοριοφυλακή παραβιάζει την αρχή της μη επαναπροώθησης η οποία κατοχυρώνεται στη σύμβαση της Γενεύης και στην ΕΣΔΑ. Καλούμε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προσφύγει κατά της Ελλάδος για παραβίαση της αρχής, στο πλαίσιο και του κοινοτικού δικαίου. Η Ευρωπαϊκή σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η Σύμβαση της Γενεύης αποτελούν μέρος του κοινοτικού κεκτημένου, το οποίο πρέπει να τηρείται ιδίως κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου¹

- Τη διεξαγωγή έρευνας για τις καταγγελίες περί βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης: Η ελληνική κυβέρνηση καλείται να διενεργήσει πλήρη και αποτελεσματική έρευνα σχετικά με τις καταγγελίες περί βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης από το ελληνικό λιμενικό σώμα, με κάθε σεβασμό στα θύματα. Επίσης, η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης και ο Επίτροπος για τα ανθρώπινα δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης καλούνται να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες.
- Να σταματήσει το μέτρο της συστηματικής κράτησης κατά την είσοδο προσώπων στα ελληνικά σύνορα: Η πρακτική της συστηματικής και συλλήβδην κράτησης προσώπων, οι οποίοι κατά την άφιξή τους στην Ελλάδα, θεωρούνται αδιακρίτως ως "λαθρομετανάστες", συνιστά αυθαίρετη κράτηση κατά παράβαση του άρθρου 5 της ΕΣΔΑ.
- Πρόσβαση σε μία δίκαιη διαδικασία: Η Ελλάδα υποχρεούται να διασφαλίσει το δικαίωμα ακρόασης και δίκαιης διαδικασίας για όλα τα πρόσωπα που εισέρχονται στην Ελλάδα.
- Εντοπισμό των προσώπων που δικαιούνται διεθνούς προστασίας: Οι ελληνικές αρχές οφείλουν να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τα πρόσωπα που δικαιούνται διεθνούς προστασίας είτε λόγω της προσφυγικής τους ιδιότητας ή για άλλους λόγους, που υπαγορεύονται από το διεθνές δίκαιο. Τα πρόσωπα αυτά θα πρέπει να απολαμβάνουν πλήρως τα δικαιώματα που προβλέπονται προς όφελός τους από το διεθνές, το κοινοτικό και το εθνικό δίκαιο.
- Προστασία των ανηλίκων: Το Ελληνικό κράτος οφείλει να λάβει μέτρα ειδικά για την προστασία των παιδιών και των ασυνόδευτων ανηλίκων. Οι ανήλικοι δεν πρέπει να κρατούνται, καθώς δικαιούνται ειδικής προστασίας. Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η δημιουργία ενός κατάλληλου συστήματος υποδοχής, βασισμένου στο συμφέρον του παιδιού, το οποίο στην παρούσα φάση, δεν υπάρχει στην Ελλάδα.
- Καθιέρωση ενός κατάλληλου συστήματος υποδοχής προσφύγων: Ένα τέτοιο σύστημα περιλαμβάνει ανεξάρτητα και αμερόληπτα κέντρα ενημέρωσης και κατάλληλη στέγαση η οποία να μη συνιστά κράτηση. Στις 19 Απριλίου 2007, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καταδίκασε με την απόφαση C- 72/06 την Ελλάδα για παραβίαση της κοινοτικής οδηγίας για την υποδοχή. Η μη συμμόρφωση με την απόφαση συνεπάγεται και οικονομικές κυρώσεις.
- Να σταματήσει η επιστροφή προσφύγων στην Ελλάδα: Η Γερμανία και τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ δεν πρέπει, μέχρι νεότερων εξελίξεων, να επιστρέφουν πρόσφυγες στην Ελλάδα, βάσει του Κανονισμού Δουβλίνο II, ο οποίος καθορίζει το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου.
- Η Ευρώπη χρειάζεται έναν άλλο μηχανισμό προστασίας και ανάληψης ευθύνης για τους πρόσφυγες: Οι τεχνοκρατικοί κανόνες του κανονισμού Δουβλίνο II, πέρα από τον απάνθρωπο τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τους πρόσφυγες, δημιουργούν ανισότητα στα κράτη της Κεντρικής Ευρώπης σε σχέση με τα κράτη που βρίσκονται στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, όπως η Ελλάδα. Αντί της αναγκαστικής περιφοράς των αιτούντων άσυλο μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ θα πρέπει καταρχήν να αντιμετωπιστούν από κοινού, σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε οικονομική βάση, οι όποιες ανισότητες προκύπτουν μεταξύ των κρατών μελών. Το κράτος στο οποίο οι πρόσφυγες υποβάλουν αίτημα ασύλου θα πρέπει να είναι υπεύθυνο για την εξέτασή του. Και βέβαια, στις περιπτώσεις, στις οποίες οι αιτούντες άσυλο επιθυμούν να υποβάλουν αίτημα σε άλλο κράτος μέλος για ανθρωπιστικούς,

¹ για την υποχρέωση σεβασμού των βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου κατά την εφαρμογή και ενσωμάτωση των κοινοτικών οδηγιών βλ. απόφαση την C- 540/03 από 27/6/2006 απόφαση του ΔΕΚ (για την οδηγία της οικογενειακής συνένωσης)

οικογενειακούς ή πολιτισμικούς λόγους, αυτό το κράτος μέλος θα πρέπει να εξετάζει το αίτημά τους.

Συστηματικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων : οι πρακτικές του ελληνικού Λιμενικού Σώματος

Εμπειρίες προσφύγων: επαναπροώθηση και κακομεταχείριση

Οι αναφορές περισσότερο από 100 προσφύγων μοιάζουν σε πολλά σημεία μεταξύ τους. Σχεδόν όλες περιγράφουν με λεπτομέρειες για κακομεταχείριση από το ελληνικό λιμενικό και για πρακτικές επαναπροώθησης, που προσβάλλουν τα δικαιώματα του ανθρώπου.

ΛΕΣΒΟΣ: Εγκαταλελειμμένοι

«Με την πλαστική μας βάρκα φθάναμε σχεδόν στη νήσο Λέσβο. Ξαφνικά εμφανίστηκε ένα σκάφος του ελληνικού λιμενικού. Οι αξιωματικοί μας χτύπησαν. Μετά μας οδήγησαν πίσω στα ανοιχτά. Έπρεπε να βγάλουμε τη ζώνη και τα παπούτσια μας, και μας εγκατέλειψαν σε μια ακατοίκητη νησίδα, χωρίς φαγητό και νερό. Βλέπαμε πλοία να περνούν στα οποία κάναμε σήμα απεγνωσμένα. Μόλις μετά από τρεις ημέρες μας έσωσε ένα σκάφος του τουρκικού λιμενικού σώματος. Από τη νησίδα μεταφερθήκαμε στην στεριά στην Τουρκία. Μπορέσαμε να φθάσουμε στην Ελλάδα με τη δεύτερη προσπάθεια.»

ΛΕΣΒΟΣ: Δύο προσπάθειες

"Χρησιμοποιήσαμε μια από εκείνες τις μικρές φουσκωτές βάρκες. Προηγουμένως είχαμε βάλει όλα τα πράγματά μας σε πλαστικές σακούλες. Ξεκινήσαμε γύρω στις 2 η ώρα τη νύχτα. Μετά από έξι ώρες εν πλω φθάσαμε τελικά στην ελληνική ακτή. Σχεδόν 300 μέτρα μακριά από τη νήσο Λέσβο μας εντόπισε ένα σκάφος του ελληνικού λιμενικού. Ήταν ένα γρήγορο άσπρο σκάφος που μας κύκλωνε με μεγάλη ταχύτητα. Οι λιμενικοί έριξαν ένα σχοινί και μας ανέβασαν πάνω στο σκάφος. Ήμαστε κουρασμένοι, εξαντλημένοι, και θέλαμε μόνον να κοιμηθούμε. Ξαπλώσαμε κάτω. Οι λιμενικοί φώναζαν "Μην κοιμάστε, καθίστε !" Μας κλωτσούσαν. Έπρεπε να είμαστε καθισμένοι. Κάλεσαν ένα άλλο σκάφος. Μας συμπεριφέρθηκαν σκληρά όταν μας έβαζαν στο άλλο σκάφος. Μας φώναζαν : "Μαλάκα " και άλλες βρισιές που δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε τότε. Τους παρακαλούσαμε: "Είμαστε άνθρωποι, σας παρακαλώ βοηθήστε μας". Το μικρότερο σκάφος που μας είχε σώσει αρχικά, απομακρύνθηκε. Οι άνδρες μας έψαξαν. Έψαχναν πάνω μας για χρήματα. Καθώς μας έψαχναν ένας από τους λιμενικούς είπε κοροϊδεύοντας "είμαι γιατρός" βρήκε πάνω μου 50 ευρώ και τα πήρε. Οι λιμενικοί πέταξαν το ψωμί και το νερό από την βάρκα μας, μέσα στο νερό. Έπρεπε να καθόμαστε. Έβαλαν τη φουσκωτή βάρκα πάνω στα κεφάλια μας. Το σκάφος του λιμενικού κατευθύνθηκε πίσω στα διεθνή ύδατα.

Περίπου δύο χιλιόμετρα από την τουρκική ακτή έριξαν τη βάρκα μας στο νερό. Μετά μας ανάγκασαν βίαια να ανεβούμε σ'αυτήν. Είχαν κάνει μια μικρή τρύπα στη βάρκα μας και μας έδωσαν μόνο ένα κουπί. Κωπηλατούσαμε απελπισμένα για να φθάσουμε στην ακτή, αλλά ήμαστε εξαντλημένοι. Εγκαταλείψαμε μετά από μια ώρα. Πιστέψαμε ότι θα πεθάνουμε. Το νερό ήταν ακίνητο. Μετά από λίγο εξαντλημένοι αποκοιμηθήκαμε. Τότε ήρθε ένα μεγαλύτερο σκάφος και μας έσωσε».

ΛΕΣΒΟΣ: Πέντε προσπάθειες

"Το ελληνικό λιμενικό μας υποχρέωσε να μπούμε πίσω στην φουσκωτή βάρκα μας στα ανοιχτά. Πριν μπούμε μέσα έκαναν μικρές τρύπες με μαχαίρι. Όλη η ομάδα πήρε μόνο ένα κουπί. Πέταξαν τα παπούτσια μας στη θάλασσα. Μας ήταν πολύ δύσκολο να φθάσουμε στην ακτή με τρύπια βάρκα και με μόνο ένα κουπί. Προσεγγίσαμε μία ακατοίκητη νησίδα- που δεν είχε ούτε νερό ούτε τίποτε φαγώσιμο. Ανάψαμε φωτιά για να μας δουν. Ανάμεσα μας υπήρχαν ανήλικοι. Μετά από δύο ημέρες μας διέσωσαν οι τουρκικές αρχές. Μας κράτησαν για τρεις ημέρες και μετά μας άφησαν ελεύθερους. Αυτό έγινε πριν από τρεις μήνες περίπου. Προσπάθησα να περάσω από την Τουρκία στην Ελλάδα τέσσερις φορές. Τα κατάφερα την πέμπτη φορά.

ΣΑΜΟΣ: Σπασμένα πλευρά

Ήμαστε μια ομάδα 22 ανθρώπων. Ήμασταν μεσοπέλαγα όταν μας βρήκε το λιμενικό. Μας ανέβασαν στο σκάφος τους έναν-έναν. Πρώτος ήταν ένας 17χρονος. Το όνομά του ήταν Μ.Φ. Τον ξυλοκόπησαν αμέσως. Οι άλλοι φοβήθηκαν και πήδηξαν στο νερό. Μετά μας έβγαλαν από τη θάλασσα και άρχισαν να μας κτυπούν και να πυροβολούν... με κτύπησαν και μου έσπασαν ένα πλευρό. Μας έβαλαν μπρούμυτα στο πάτωμα και μας πατούσαν. Όλα αυτά έγιναν στο σκάφος του λιμενικού. Αμέσως μόλις ανεβήκαμε άρχισαν να μας σπρώχνουν και να μας χτυπούν. "Ένας από σας είναι ο καπετάνιος" μας είπαν. Αλλά αυτό δεν ήταν αλήθεια. Όλοι μας είχαμε πληρώσει χρήματα για να περάσουμε.

ΣΑΜΟΣ: Ξυλοδαρμός

Ήταν 1^η Μαΐου όταν φθάσαμε. Μας πήγαν πρώτα σε ένα κτίριο του λιμενικού, έπειτα στο νοσοκομείο και μετά πάλι πίσω στο κτίριο του λιμενικού για εξακρίβωση στοιχείων. Μας χτύπησαν μέσα στο κτίριο του λιμενικού. Έφεραν τέσσερα άτομα απέξω και ρωτούσαν ποιος είναι ο καπετάνιος. Τους είπα ότι κανείς από αυτούς δεν ήταν ο καπετάνιος. Μετά τους χτύπησαν όλους. Με χτύπησαν εδώ (δείχνει πάνω από το δεξί φρύδι του) ήταν όλο πρησμένο. Στο κέντρο κράτησης δεν με ρώτησε κανείς πως έγινε αυτό το τραύμα, ούτε η αστυνομία ούτε η γιατρός. Όλοι συμπεριφερόταν σα να μην είχε συμβεί τίποτα. Έμεινα στο κέντρο κράτησης για τρεις μήνες. Δεν ήταν και σπουδαία εκεί, αλλά ήμουν ευχαριστημένος γιατί είχα επιζήσει! Είχαμε φοβηθεί πάρα πολύ.

Όταν έφθασα στην Ελλάδα και με χτύπησε το λιμενικό σκέφτηκα ότι "η αστυνομία είναι η ίδια παντού. Δεν σεβάστηκαν το ότι είμαστε άνθρωποι κι εμείς, δεν ξέρω γιατί. Η αστυνομία εδώ είναι όπως στην Αφρική, ξέρουν μόνο τη βία, τίποτα άλλο." Αυτό με συνέτριψε. Αλλά εν τω μεταξύ έχω συναντήσει πολλούς καλούς ανθρώπους εδώ.

ΧΙΟΣ: Βασανιστήρια κατά την ανάκριση

«Όλοι κάθονταν κάτω και φαίνονταν φοβισμένοι. Υπήρχε ένα νεαρό αγόρι που ήταν γονατισμένο, λίγο πιο μακριά από την ομάδα. Το μπλουζάκι του ήταν τραβηγμένο και σκέπαζε το κεφάλι του. Ήταν γεμμένος προς τα εμπρός. Αργότερα έμαθα ότι το αγόρι ήταν δεκαεπτά ετών και όταν τον έψαξαν βρήκαν πάνω του ένα μαχαίρι.

Με χτύπησαν αμέσως μόλις ανέβηκα στο μεγάλο σκάφος. Χτύπησαν το κεφάλι μου πολλές φορές σε ένα κάγκελο. Έπρεπε να είμαι γονατισμένος. Ένας λιμενικός ήταν πίσω μου και δύο ήταν μπροστά μου. Αυτός που ήταν πίσω μου με χτύπησε επίτηδες στο κεφάλι δυνατά με το γκλομπ. Με χτυπούσε ξανά και ξανά στο κεφάλι με την άκρη του γκλομπ. Προσπάθησα να προστατευθώ με τα χέρια μου. Με χτύπησε στα χέρια. Προσπάθησα να κοιτάξω πίσω μου και συνέχισε να με χτυπά. Οι δύο λιμενικοί που στέκονταν μπροστά μου ήταν οπλισμένοι και μου έδειχναν τα όπλα τους επιδεικτικά ενώ με χτυπούσαν. Με κοίταζαν σκληρά. Μου έλεγαν : "Θα σε σκοτώσουμε." Η

έκφραση του προσώπου τους προκαλούσε φόβο.. Πάγωσα. Ένας άλλος λιμενικός -χοντρός - ήρθε και μου ψιθύρισε στο αυτί : "Πες την αλήθεια. Αυτοί οι δύο είναι πολύ επικίνδυνοι. Θα σε σκοτώσουν...»

Μετά έφεραν έναν πλαστικό κουβά που γέμισαν με νερό. Ήμουν γονατισμένος όλη αυτή την ώρα. "Βλέπεις το νερό;" Κάποιος από πίσω κρατούσε τα χέρια μου. Ένας άλλος κράτησε το κεφάλι μου από το λαιμό και το έσπρωξε στο νερό. Δεν μπορούσα να αναπνεύσω. Μετά από λίγο τράβηξαν το κεφάλι μου πάλι πάνω. "Τώρα ξέρεις το χρώμα και το όνομα του πλοίου;" Είπα: "Όχι". Με χτύπησε δύο φορές στο πρόσωπο. Ο λιμενικός πίσω μου, κράτησε τα χέρια μου πάλι. Προσπαθούσα να αναπνεύσω βαθιά. Ο λιμενικός μπροστά μου με ρώτησε: "Τώρα θυμάσαι ή όχι;" Αρνήθηκα πάλι. Αμέσως άρπαξε το κεφάλι μου και το βούτηξε στον κουβά. Πίστεψα ότι θα πεθάνω. Νόμιζα ότι δεν θα ζήσω. Όταν έβγαλαν το κεφάλι μου ξανά, ο λιμενικός ρώτησε πάλι: "ώστε δεν θυμάσαι;" - Επανέλαβα: "Όχι". Ο λιμενικός πήρε μια πλαστική σακούλα και την έβαλε στο κεφάλι μου. Με το ένα χέρι του έσφιξε την σακούλα δυνατά γύρω από το λαιμό μου. Δεν μπορούσα να αναπνεύσω άλλο. Επανέλαβαν αυτήν την διαδικασία με την πλαστική σακούλα τρεις φορές και μου υπέβαλαν πάντα τις ίδιες ερωτήσεις. Μετά ένας λιμενικός έκανε ένα σημάδι με το χέρι του: «Φθάνει».

ΛΕΣΒΟΣ: Επιστροφή ανηλίκου στην Τουρκία

Ο Χ. είναι ένα αγόρι 17 χρονών από το Αφγανιστάν που μαζί με τρεις άλλους πρόσφυγες από το Αφγανιστάν, συνελήφθησαν από το ελληνικό λιμενικό κοντά στις ακτές της Λέσβου. Το λιμενικό τους τράβηξε πίσω στα ανοιχτά και τους άφησε στη βάρκα τους. Τους πήραν τα κουπιά. Τέσσερις ώρες αργότερα ο Χ. διεσώθη από το τουρκικό λιμενικό και παραδόθηκε στην αστυνομία. Στις 6 Ιουνίου 2007 συνελήφθη και κρατήθηκε στο Αϊβαλί. Στις 19 Ιουλίου ο αδελφός του, αναγνωρισμένος πρόσφυγας στη Σουηδία, πληροφορήθηκε ότι ο μικρότερος αδελφός του θα απελαύνονταν στο Αφγανιστάν. Ο Χ. μεταφέρθηκε σε άλλη φυλακή στην Κωνσταντινούπολη. Θα υπέγραφε μία υποτιθέμενη δήλωση ότι θα επέστρεφε στο Αφγανιστάν οικειοθελώς. Η απέλαση προγραμματίστηκε για τις 20 Ιουλίου 2007. Μονάχα με την παρέμβαση ενός τούρκου δικηγόρου, του Taner Kilic, μπόρεσε να αποτραπεί η αλυσιδωτή απέλαση του Χ. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων απαγόρευσε την απέλαση. Ο 17χρονος κρατήθηκε στην Τουρκία για περισσότερο από δύο μήνες. Μετά την απελευθέρωσή του μεταφέρθηκε στην πόλη Marsin, όπου και παραμένει. Δεν του επιτρέπεται να φύγει από την πόλη. Σύμφωνα με το δικηγόρο του, το αγόρι πάσχει από κατάθλιψη. Η προσπάθεια του, η παράνομη επαναπροώθηση του από το ελληνικό έδαφος, η κράτηση του στην Τουρκία και η απειλή της απέλασης του στο Αφγανιστάν, τον έχουν ολοκληρωτικά συνθλίψει. Τώρα είναι άπορος στη Τουρκία και περιμένει με αγωνία την έκβαση του αιτήματος ασύλου. Η μόνη του ελπίδα είναι μια μέρα να μπορέσει να ζήσει με τον αδελφό του στη Σουηδία.

Πρακτικές του λιμενικού σώματος

Στις 5 Αυγούστου 2007 ένα γεγονός τράβηξε την προσοχή στα πρωτοσέλιδα της χώρας που ρίχνει φως στην αδιάκριτη χρήση βίας από το Λιμενικό Σώμα. Τη νύχτα της 4^{ης} προς 5^η Αυγούστου 2007, στο στενό μεταξύ Χίου και τουρκικής ακτής, το περιπολικό σκάφος του Λιμενικού συνάντησε μια γκρίζα βάρκα με εξωλέμβια μηχανή. Οι επίσημοι αργότερα είπαν ότι είχαν καλέσει επανειλημμένα τα τρία άτομα στην ύποπτη βάρκα, να σταματήσουν. Εντούτοις, το σκάφος ανέπτυξε πλήρη ταχύτητα προσπαθώντας να αποφύγει τη σύλληψη. Σε απάντηση το περιπολικό σκάφος το ακολούθησε και άνοιξε πυρ κατά του σκάφους. Ένας από τους επιβαίνοντες πέθανε λίγες ώρες αργότερα στο νοσοκομείο λόγω του τραυματισμού του από τις σφαίρες.

Και τα τρία άτομα στο σκάφος ήταν έλληνες πολίτες. Οι δύο επιζώντες διηγούνται όσα συνέβησαν με διαφορετικό τρόπο από το Λιμενικό: «Όταν το περιπολικό σκάφος πλησίασε, σταματήσαμε αμέσως». Ο καπετάνιος στάθηκε μπροστά στους προβολείς και σήκωσε τα χέρια του πάνω από το κεφάλι του" είπαν σε μια συνέντευξη σε κανάλι της κρατικής τηλεόρασης. Τότε άρχισαν οι

πυροβολισμοί. Η ιατροδικαστική εξέταση παρέχει στοιχεία υπέρ αυτής της δήλωσης. Το θύμα έφερε τραύματα από σφαίρες από μπροστά στην περιοχή του στομαχιού. Έχασε επίσης δύο δάχτυλα. Το σκάφος - που θα παραμείνει στο λιμάνι της Χίου μέχρι το τέλος της έρευνας - ήταν σχεδόν χωρισμένο στα δύο από την καταδίωξη. Αντίθετα με τους ισχυρισμούς των λιμενικών, που λένε ότι το σκάφος δεν είχε κανένα διακριτικό σημάδι (εθνικό έμβλημα), η ελληνική σημαία είναι σαφώς ορατή στην πρύμνη.

Το προσωπικό του Λιμενικού στη Λέσβο επιβεβαιώνει ότι χρησιμοποιούνται όπλα στις επιχειρήσεις. Εντούτοις, πυροβολούν μόνον τη μηχανή και όταν δεν υπάρχουν πρόσφυγες πάνω αλλά μόνο λαθρέμποροι».

Για τον Απόστολο Μικρομάστορα, Λιμενάρχη Λέσβου, «οι εχθροί» στον πόλεμο των ανδρών του είναι κυρίως οι λαθρέμποροι. "Είναι δολοφόνοι, δεν μπορείτε το δείτε διαφορετικά. Κάποιες φορές όταν διακόψαμε μια παράνομη διακίνηση έριξαν τους λαθρομετανάστες στο νερό. Τότε τα περιπολικά μας πρέπει να σταματήσουν για να μαζέψουν τους ναυαγούς - και έτσι οι δουλέμποροι μπορούν να διαφύγουν". Εντούτοις ο Μικρομάστορας δηλώνει κατηγορηματικά ότι θεωρεί κάθε (άνδρα) πρόσφυγα ως εχθρό «οποιαδήποτε στιγμή μπορούν να χτυπήσουν την Ευρώπη, αρχίζοντας έναν πόλεμο εδώ. Αυτό είναι επικίνδυνο, πολύ επικίνδυνο. Είναι όλοι τους άνδρες μεταξύ 15 και 35 ετών. Είναι πολύ καλά εκπαιδευμένοι, κολυμπούν πολύ καλά! Η Ευρώπη πρέπει να καταλάβει ότι μία πραγματική απειλή πλησιάζει. Πιστεύω ότι έχουμε να κάνουμε με μια ισλαμική εισβολή. Είναι όλοι τους πολεμιστές!". Σαν απόδειξη για τον ισχυρισμό του ότι οι πρόσφυγες είναι όλοι ειδικά εκπαιδευμένοι αντάρτες, δείχνει έναν ανώτερο υπάλληλο που οδηγεί μια από τις ειδικές μονάδες "κάποτε κυνήγησε κάποιον σε ένα ταχύπλοο(...) ο άλλος που ήταν στο νερό απλά βούτηξε και διέφυγε, με την κατάδυση! Δεν μπορούσαν να τον βρουν!"

Ακόμη και μέσα στο λιμενικό που το προσωπικό είναι επιφυλακτικοί απέναντι στον επικεφαλής, τον οποίο ονομάζουν «ο τρελλός», μία τέτοια άποψη αρχίζει να κερδίζει έδαφος. Οι βάρκες με τα γυναικόπαιδα θεωρούνται ότι έχουν ανάγκη από βοήθεια, ενώ οι άλλες αποτελούν ως απειλή. "Όταν βλέπουμε τους πρόσφυγες, τις γυναίκες και τα παιδιά, λέμε: αυτή είναι οικογένεια, πρέπει να τους βοηθήσουμε. Αλλά όταν για παράδειγμα έρχονται Αφγανοί, βλέπεις ότι είναι όλοι νεαροί άνδρες μεταξύ 14 και 17- μοιάζει κάπως σαν ένα είδος στρατού, που προελαύνει από την ανατολή προς την Ευρώπη, "λέει ο κ. Ν., ανώτερος υπάλληλος στο Λιμενικό Σώμα.

Κατά τη διάρκεια των νυχτερινών επιχειρήσεων τους, το Λιμενικό Σώμα της Λέσβου φαίνεται να ακολουθεί διαταγές που δικαιολογούνται μόνο σε καιρό πολέμου: έτσι φεύγοντας από το λιμάνι τα περιπολικά σκάφη σβήνουν τα φώτα τους. Παρατηρήσαμε αυτήν την πρακτική συχνά κατά τη διάρκεια της παραμονής μας για εβδομάδες στην Ελλάδα. Αυτή η πρακτική αποτελεί σαφή παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας. Ανεπίσημα το προσωπικό του Λιμενικού επιβεβαίωσε ότι είχαν λάβει διαταγή για να το κάνουν αυτό.

Το Λιμενικό Σώμα συνηθίζει επίσης να τρομοκρατεί τους πρόσφυγες στις βάρκες. "Οδηγούμε πολύ κοντά στις βάρκες και ανάβουμε τους προβολείς, για να δούμε ποιος είναι εκεί. Φυσικά δεν πρόκειται να γυρίσουν πίσω οικειοθελώς γιατί θέλουν να έρθουν εδώ." λέει ο Ν. Εάν δεν μπορούν να πείσουν τους πρόσφυγες να γυρίσουν προς τα πίσω, υπάρχει ένας ειδικός ελιγμός, μέσω του οποίου το σχετικά μεγάλο σκάφος του λιμενικού δημιουργεί κυματισμό που χτυπά τις μικρές υπερφορτωμένες βάρκες «απλά οδηγήστε γύρω τους, δημιουργήστε κυματισμό και τρομάξτε τους - σαν να τους λέμε "εμείς αποφασίζουμε τι συμβαίνει εδώ - φύγετε!"

Η δικηγόρος Νατάσα Στραχίνη από τη Χίο επιβεβαιώνει ότι χρησιμοποιούν συχνά αυτή την πρακτική: "Εδώ στη Χίο οι βάρκες των προσφύγων είναι μεγαλύτερες απ' ό,τι στη Λέσβο. Έχουν μηχανές - συνήθως μόνο οι Αφγανοί χρησιμοποιούν πλαστικές φουσκωτές βάρκες όπως οι παιδικές, όλοι οι υπόλοιποι χρησιμοποιούν ξύλινες βάρκες με μηχανή. Όταν δεν σταματούν στην εντολή του Λιμενικού ρίχνουν γάντζο με σχοινί στη μηχανή για να μπλοκάρουν την προπέλα και

κατ'αυτό τον τρόπο να σταματήσουν τη μηχανή και την ίδια τη βάρκα. Μετά συνήθως συμβαίνουν τα εξής : οι λιμενικοί κάνουν κύκλους γύρω από τις βάρκες, δημιουργώντας κυματισμό και σπρώχνουν έτσι τις βάρκες πίσω στα διεθνή ή τα τουρκικά χωρικά ύδατα. Αυτό το κάνουν συχνά - και λειτουργεί. Η βάρκα δεν έχει πια μηχανή. Με τα κύματα την μετακινούν»

Αυτό που συμβαίνει αργότερα, περιγράφεται από τον αξιωματικό Ν.: "συνήθως οι πρόσφυγες έχουν μαχαίρι και καταστρέφουν τη βάρκα. Εάν δεν το κάνουν, οι συνάδελφοί μου τραβούν τις βάρκες προς τα ανοιχτά με σχοινιά. Οι πρόσφυγες προσπαθούν να αποφύγουν την επιστροφή τους, πηδούν στο νερό για να μας αναγκάσουν τους σώσουμε. Εάν, κατά τη διάρκεια της νύχτας, τους βρούμε κοντά στην ακτή, και δεν κόψουν τη βάρκα τους, τους τραβάμε ξανά πίσω στα ανοιχτά. Αλλά μερικές φορές έρχονται μέρα. Εάν δεν έχουν καταστρέψει τις βάρκες τους σε τέτοιο βαθμό ώστε είναι μην μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν - ένα λάθος από πλευράς τους - τους ξαναβάζουμε στις βάρκες και τους φέρνουμε πίσω στην τουρκική ακτή ή σε ακατοίκητες βραχονησίδες. Αυτό δεν είναι επίσημη πολιτική- φυσικά όχι - οι τουρκικές αρχές δεν μπορούν να γνωρίζουν. Ωστε είτε τους σέρνουμε από τα χωρικά μας ύδατά με τη βάρκα τους, ή τους μεταφέρουμε μαζί με τις βάρκες τους στο περιπολικό σκάφος και τους αφήνουμε στα τουρκικά νερά, όπου αφήνουμε τη βάρκα τους και βάζουμε πάνω τους πρόσφυγες."

Ακόμη και ο Λιμενάρχης κ. Μικρομάστορας επιβεβαιώνει ότι, κρυφά, οι πρόσφυγες επιστρέφονται πίσω στην τουρκική ακτή, ακόμα κι αν είχαν φθάσει στο ελληνικό έδαφος "... μερικές φορές, όταν τους βρίσκουμε στην ξηρά, κοντά στην ακτή, τους μαζεύουμε και τους πάμε πίσω".

Λόγω της έντασης που υπάρχει πολιτικά στις παραμεθόριες περιοχές, μια από τις πιο μεγάλες ανησυχίες των αρχών είναι πιθανές οι συγκρούσεις με το τουρκικό λιμενικό ή το ναυτικό. Σύμφωνα με τον Μικρομάστορα, αυτός είναι και ο λόγος που ο ελληνικός στρατός δεν αναπτύσσει ουσιαστικά δραστηριότητες στις παραμεθόριες περιοχές: "οι στρατιωτικοί θέλουν να το αποφύγουν (την δραστηριότητα στις παραμεθόριες περιοχές). Λένε ότι η ανάμιξη τους σε τέτοιες καταστάσεις θα μπορούσε να προκαλέσει πόλεμο. Ένας πόλεμος θα μπορούσε ξεκινήσει μέσα από όλα αυτά. Κι αυτό θέλουν να το εμποδίσουν. Όμως οι μυστικές υπηρεσίες είναι αναμεμειγμένες".

Οι εντολές στις μονάδες του λιμενικού είναι να παρεμποδίσουν την είσοδο στις βάρκες των προσφύγων και να τους κάνουν να γυρίσουν πίσω. Γενικά δεν είναι δύσκολο να σταματήσουν τις βάρκες - εάν είναι απαραίτητο δίχτυα ή σχοινιά ρίχνονται στην προπέλα - εντούτοις το επόμενο μέρος της αποστολής τους, δεν είναι τόσο απλό. "Εάν είμαστε κοντά στα θαλάσσια σύνορα, ζητάμε από τις βάρκες να γυρίσουν πίσω". Ένας ανώτερος αξιωματικός του Λιμενικού εξηγεί: "Εάν είναι απαραίτητο τους τραβάμε με ένα σχοινί. Αλλά συχνά το τουρκικό λιμενικό περιμένει ήδη εκεί, κάτι που είναι πρόβλημα".

Λόγω της πολιτικής κατάστασης, δεν υπάρχει καμία συνεργασία ούτε καν κοινή αποστολή διάσωσης στην παραμεθόρια περιοχή. Μάλλον το αντίθετο: ένα ελληνικό περιπολικό σκάφος που μεταφέρει ή σέρνει βάρκες γεμάτες με πρόσφυγες στα θαλάσσια σύνορα, κινδυνεύει να συγκρουστεί με τις τουρκικές μονάδες. Ο ανώτερος υπάλληλος Ν. περιγράφει την συμπεριφορά των τούρκων προς το ελληνικό λιμενικό: "μερικές φορές έρχονται προς το μέρος μας, με γεμάτα τα πυροβόλα όπλα τους, κάνουν κύκλους γύρω μας, για να μας φοβίσουν"

Οι καταδρομείς των ειδικών μονάδων "που επιστρέφουν κάποιες φορές τους πρόσφυγες στην τουρκική ακτή", έρχονται σε επαφή με τους τούρκους "συναδέλφους τους" συχνότερα. "κάποιες φορές έχουν πρόβλημα επιστρέφοντας στη Λέσβο γιατί τους εντόπισε το τουρκικό λιμενικό και κυνηγά τους δικούς μας» λέει ο Ν.

"Όλοι είμαστε ενήμεροι, αλλά όχι από τον ασύρματο. Όλα γίνονται με κινητό τηλέφωνο ". Επίσης, η προφορική εντολή στα πληρώματα των λιμενικών να εξέρχονται των λιμένων τη νύχτα χωρίς φώτα, συσχετίζονται με το νυχθημερόν ελληνο-τουρκικό «μικροπόλεμο». "Οι Τούρκοι δεν πρέπει

να ξέρουν τις κινήσεις μας" λέει ένας ανώτερος υπάλληλος επειδή "οι σχέσεις μεταξύ ημών και του τουρκικού λιμενικού είναι όπως σε ένα ψυχρό πόλεμο".

Είναι μια «σύγκρουση», στο μέσο της οποίας συχνά βρίσκονται εγκλωβισμένοι οι πρόσφυγες και μετανάστες, φοβάται η δικηγόρος Νατάσα Στραχίνη. Οι ευθύνες της κυβέρνησης είναι δύσκολο να διαπιστωθούν σε τέτοιες συνθήκες : "όλα συμβαίνουν τη νύχτα. Ποιος μπορεί να καθορίσει πού βρίσκονται ακριβώς τα θαλάσσια σύνορα; Είναι σαν ένα παιχνίδι πινγκ-πονγκ: οι Έλληνες στέλνουν τους πρόσφυγες στην Τουρκία και η Τουρκία στέλνει τη βάρκα πίσω στην ελληνική πλευρά. Κατά τη διαδικασία αυτή άνθρωποι πνίγονται και βάρκες βυθίζονται..."

Οι νεκροί πρόσφυγες της Μυτιλήνης

Σε μία απομονωμένη γωνιά ενός νεκροταφείου της Μυτιλήνης βρίσκεται ο τάφος του Rahim Sarvari, πρόσφυγα από το Αφγανιστάν. Η ταφόπετρά του γράφει "Αριθμός 1, 21/10/2006" Ο τριαντάχρονος άνδρας πνίγηκε στη πορεία του για την Ευρώπη. Είναι ένας από αρκετούς θαμμένους στο νεκροταφείο του Αγ. Παντελεήμονα στη Μυτιλήνη, για τους οποίους δεν μπόρεσαν να εξακριβώσουν την ταυτότητα τους. Το σώμα του αναγνωρίστηκε από μέλη της οικογένειάς του. Οι προσπάθειες να επιστραφεί το σώμα του στο Αφγανιστάν απέτυχαν, λόγω της γραφειοκρατίας στην Ελλάδα. Ο δεύτερος τάφος, φέρει την επιγραφή "Αριθ. 2" είναι ο τόπος αναπαύσεως ενός Αφγανού που πνίγηκε με τον Sarvari. Η βάρκα τους βυθίστηκε στη βορειοανατολική ακτή της Λέσβου. Κοντά σ' αυτόν βρίσκονται οι τάφοι ανώνυμων κούρδων παιδιών. Πνίγηκαν το 2004 σε ένα ναυάγιο. Η μητέρα τους και τρία αδέρφια επέζησαν. Οι σωροί των παιδιών βρέθηκαν στην ακτή. Φορούσαν ακόμα σωσίβια.

Από το 2002 περίπου 40 έως 60 πρόσφυγες και μετανάστες ενταφιάστηκαν στον Αγ. Παντελεήμονα. Το Σάββατο 23 Σεπτεμβρίου 2007 οι σωροί δύο ανήλικων Αφγανών βρέθηκαν σε ακτή της Λέσβου.

Οι τάφοι για τους ανώνυμους πρόσφυγες ανοίγονται παρουσία των αξιωματικών του Λιμενικού Σώματος και οι δαπάνες καλύπτονται από τη Νομαρχία. Η πλειοψηφία των νεκρών προσφύγων ήταν μουσουλμάνοι, εντούτοις ενταφιασμός κατά το μουσουλμανικό τελετουργικό δεν προβλέπεται στην Μυτιλήνη.

Περιοχή του Έβρου: Παράνομες απελάσεις στα σύνορα

Για αρκετά χρόνια, Έλληνες δικηγόροι που δραστηριοποιούνται στο χώρο των δικαιωμάτων του ανθρώπου έχουν διαπιστώσει ότι ελληνικές αρχές κρατάνε κρυφά τους πρόσφυγες που φτάνουν στην Ελλάδα από τα σύνορα, χωρίς να γίνεται επίσημη καταγραφή αυτών των ανθρώπων. Συνήθως κρατούνται "incommunicado" για δύο μέρες, πριν απελαθούν παράνομα και με τη βία στην Τουρκία. Σύμφωνα με μαρτυρίες, οι πρόσφυγες συγκεντρώνονται από τα διάφορα συνοριακά αστυνομικά τμήματα της περιοχής και μεταφέρονται στη στρατιωτική ζώνη. Εκεί, τους αναγκάζουν να διασχίσουν τον ποταμό Έβρο προς το τουρκικό έδαφος. Στην Τουρκία, πρόσφυγες από το Ιράν και το Ιράκ αντιμετωπίζουν άμεση απέλαση στις χώρες καταγωγής τους. Κρατούνται δε, για μέρες ή ακόμα και εβδομάδες στο Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών του Edirne.

Η Κυρία Ζ: Παράνομη απέλαση και επακολουθούσα κράτηση

Μια τέτοια περίπτωση είναι αυτή της Ιρανής κας Ζ. Συζητώντας με τη Δικηγόρο της Μ. Τζεφεράκου η κ. Ζ περιέγραψε την εμπειρία της ως εξής::

«Ήταν Κυριακή, 18 Μαρτίου 2007, γύρω στις 21.00. Ήμασταν περίπου 25-27 άτομα όταν διασχίσαμε το ποτάμι. Ήμασταν σε ελληνικό έδαφος όταν μας εντόπισαν κάποιοι ένστολοι. Μας διέταξαν να σταματήσουμε και πυροβόλησαν στον αέρα..

(...) μας έσπρωχναν, ακόμα και τη μικρή κόρη μου (...) συνέλαβαν 9 από εμάς, οι άλλοι τους ξέφυγαν. Μας πήγαν στη φυλακή (...), μείναμε δύο βράδια εκεί. Προσπαθούσα να εξηγήσω στον Έλληνα αξιωματικό ότι ο άνδρας μου ζει στην Ελλάδα. Είναι πρόσφυγας. Του ζήτησα να με αφήσει να του τηλεφωνήσω. Αρνήθηκαν. Δεν μου επέτρεψαν να τηλεφωνήσω σε κανέναν, να ζητήσω από κάποιον βοήθεια. Με ρώτησαν μόνο πώς με λένε και από πού είμαι. Μας έδωσαν να φάμε ένα ξερό κομμάτι ψωμί. Οι συνθήκες κράτησής μας ήταν αφόρητες. Το παιδί μου έχει καρδιακό πρόβλημα (...) ήμασταν στο έλεος των αστυνομικών. Ενώπιόν μας, έδειραν έναν Παλαιστίνιο συγκρατούμενο.

Την Τρίτη 20. Μαρτίου 2007, γύρω στις 4 τα ξημερώματα οι αστυνομικοί μας έβαλαν σ' ένα φορτηγό και μας πήγαν μακριά. Δεν μας άφησαν να πάρουμε καν τα πράγματά μας μαζί. Έτσι έχασα κάποια σημαντικά έγγραφα. Μας έβαλαν στο ποτάμι. Ήμασταν περίπου 150 άτομα, πρόσφυγες από το Ιράκ, τη Σομαλία, την Ερυθραία, την Αλγερία, το Ιράν κτλ. Μας έβαλαν σε ομάδες από 20-30 άτομα και μας ανάγκασαν να μπούμε στις βάρκες. Έτσι περάσαμε στην άλλη πλευρά του Έβρου, στην Τουρκική πλευρά.

Ένας Έλληνας μας μετέφερε. Πήγαινε και ερχόταν, πήγαινε και ερχόταν, Πέταξαν εμένα και τη κόρη μου το νερό κοντά στην τουρκική όχθη, και η βάρκα έφυγε.

Ήμουν απελπισμένη. Το παιδί μου ήταν άρρωστο. Περπατήσαμε για περίπου τρεις ώρες. Μετά μας έπιασε η τουρκική αστυνομία. Μας πήγαν στη φυλακή. Εκεί, ένας αστυνομικός με κακοποίησε σεξουαλικά. Μετά, μας πήγαν στο Κέντρο Κράτησης του Edirne. Οι συνθήκες κράτησης εκεί ήταν αφόρητες. Είχα τρομοκρατηθεί στην ιδέα ότι θα με στείλουν πίσω στο Ιράν. Το παιδί μου ήταν άρρωστο και δεν υπήρχε καθόλου ιατρική περίθαλψη. Ήμουν πάρα πολύ βρώμικη και δεν υπήρχε χώρος να πλυθώ. Στα κελιά ήμασταν ο ένας πάνω στον άλλον.

Σχεδόν όλες οι γυναίκες στο κελί μου ήταν άρρωστες. Κάθε δεύτερη ή τρίτη μέρα φέρνανε κι άλλο κόσμο που είχαν πιάσει. Οι πιο πολλοί έρχονταν από την Ελλάδα. Τους περισσότερους τους απέλασαν στις χώρες τους.»

Αφού ενημερώθηκε από τον σύζυγό της, το Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων, μαζί με την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες και το Συνήγορο του Πολίτη, προσπάθησαν να εντοπίσουν την κ. Ζ και την κόρη της. Επικοινωνήσαν με όλες τις αρμόδιες αρχές, αλλά οι υπεύθυνοι αξιωματικοί της αστυνομίας τους διαβεβαίωσαν ότι καμία μητέρα με παιδί υπό απέλαση δεν κρατήθηκαν. Το αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου Εσωτερικών ενημέρωσε την Ύπατη Αρμοστεία και το Συνήγορο του Πολίτη ότι καμία μητέρα με παιδί δεν κρατήθηκαν σε ολόκληρη την περιοχή του Έβρου. Την επόμενη ημέρα η κ. Ζ. επικοινωνήσε κρυφά μέσα από μια φυλακή στην Τουρκία. Είπε στο σύζυγό της ότι νωρίς το πρωί απελάθηκε από τις Ελληνικές αρχές και ότι τώρα κρατούνταν στην Τουρκία.

Η ελληνική αντιπροσωπεία της Ύπατης Αρμοστείας μαζί με την αντίστοιχη τουρκική κατάφεραν να αποτρέψουν την επιστροφή τους στο Ιράν. Η κ. Ζ ζήτησε άσυλο κατά το διάστημα κράτησής στην Τουρκία και λίγο αργότερα αναγνωρίστηκε ως πρόσφυγας εντολής από την Ύπατη Αρμοστεία. Μετά από δύο μήνες κράτησης μάνα και κόρη αφέθηκαν ελεύθερες. Ύστερα από τέσσερα χρόνια αποχωρισμού η κ. Ζ περιμένει τώρα να καταφέρει να ζήσει ξανά μαζί με τον σύζυγό της.

Συναντήσαμε το σύζυγό της στις 30-7-2007 στην Αθήνα. Ήταν εμφανώς ανήσυχος σχετικά με την υγεία της κόρης του. Μας εξήγησε ότι το εξάχρονο κοριτσάκι είχε κάνει παλαιότερα μια επέμβαση καρδιάς και ότι στην Τουρκία δεν μπορούσε να βρει την κατάλληλη φαρμακευτική αγωγή. Ο κ. Ζ. επίσης δεν μπορούσε να κατανοήσει γιατί η οικογενειακή επανένωση δεν είχε ακόμα επιτευχθεί. Μας ζήτησε να κάνουμε γνωστή τη δική του εκδοχή σχετικά με τα γεγονότα .

Απόσπασμα από συζήτηση με τον Α., έναν 29χρονο παλαιστίνιο από το Λίβανο (ο οποίος υπέστη κάταγμα πλευρού κατά τη σύλληψή του από το λιμενικό), ηχογραφημένη από τον Elias Bierdel στη Σάμο στις 8-8-2007, το περιεχόμενο της οποίας είναι ίδιο σε σχέση με συζητήσεις που ηχογραφήθηκαν από τη δικηγόρο Μαριάννα Τζαφεράκου (Αθήνα) και τον Karl Kopp (Φρανκφούρτη) τη Τετάρτη 18-7-2007 και την Πέμπτη 19-7-2007 στο κέντρο κράτησης της Σάμου.

.....Ήμασταν 22 άνθρωποι. Το λιμενικό ήρθε όταν ήμασταν στην ανοιχτή θάλασσα. Μας ανέβασαν στο πλοίο, τον έναν μετά τον άλλον. Πρώτ' απ' όλους έναν 17χρονο. Τον λέγανε Mohammad Fandi. Άρχισαν να τον χτυπάνε αμέσως. Οι υπόλοιποι φοβηθήκαμε και πέσαμε στη θάλασσα. Μας έβγαλαν έξω και άρχισε το ξύλο και οι πυροβολισμοί.....με χτύπησαν και μου σπάσανε το ένα μου πλευρό. Μας ανάγκασαν να ξαπλώσουμε κάτω και κάθισαν πάνω μας. Όλα αυτά συνέβησαν πάνω στο πλοίο του λιμενικού. Από την ώρα που μας ανέβασαν άρχισαν να μας σπρώχνουν και να μας χτυπούν. «Ένας από εσάς είναι ο καπετάνιος», είπαν, αλλά αυτό δεν είναι αλήθεια. Είχε πληρώσει για να περάσει απέναντι, όπως όλοι οι υπόλοιποι. «Όχι», είπαν, «αυτός εκεί! Αυτός είναι ο λαθρέμπορος, που φέρνει αυτούς τους ανθρώπους στη χώρα!» Τον έβαλαν στη φυλακή (αργότερα) νομίζω για επτά χρόνια. Αυτός που με χτύπησε ήταν ένας τεράστιος, μυώδης τύπος, πολύ δυνατός, με μάλλον μακριά μαλλιά. Φορούσε την ίδια στολή με τους άλλους, σκούρα μπλέ. Υπήρχαν τέσσερις σαν αυτόν πάνω στο πλοίο. Ήταν οπλισμένοι. Απασφάλισαν τα όπλα τους και πυροβόλησαν στον αέρα. Μετά ακούμπησαν τις ζεστές κάνες πάνω στις πλάτες μας και έκαναν έναν ήχο σαν σφύριγμα, επειδή τα ρούχα μας ήταν βρεγμένα. Στο λιμάνι μας πήραν έναν έναν έξω από το πλοίο και μας πήγαν στο κτίριο του λιμενικού. Αυτόν που με χτύπησε....ακόμα και μετά από 100 χρόνια, θα μπορούσα να τον αναγνωρίσω..

Μόνο δύο από εμάς ήμασταν τόσο τραυματισμένοι: εγώ και ο «καπετάνιος», τον είχαν χτυπήσει στο πρόσωπο με τις μπότες τους, μέχρι που να μην μπορείς να τον αναγνωρίσεις.

Τη δεύτερη μέρα ήθελα να πάω στο νοσοκομείο για εξετάσεις. Και τους είπα ότι με είχαν χτυπήσει άσχημα. Όμως η γιατρός στο κέντρο κράτησης δε με άφησε. Είπε ότι δεν ήταν δική της απόφαση, και απλά μου έδωσε μερικά παυσίπονα, για δέκα μέρες. Όμως εγώ όλη την ώρα έβηχα και έφτυνα αίμα. Την ενδέκατη ημέρα πονούσα πάρα πολύ και ξαναπήγα στη γιατρό. Ήθελα να πάω στο νοσοκομείο, να πληρώσω για αυτό με τα χρήματα που είχα αλλά δεν μου το επέτρεψε.

Την εικοστή πέμπτη ημέρα ήρθε η Μαριάννα (η Δικηγόρος Μαριάννα Τζαφεράκου) από την Αθήνα και καταφέραμε να πάμε στο νοσοκομείο. Εκεί μου κάνανε ακτινογραφίες αλλά δεν μου τις δώσανε. Έβηχα και έφτυνα αίμα για 27 ημέρες, κάθε πρωί. Με κράτησαν στο νοσοκομείο για μια εβδομάδα, μετά με στείλανε πίσω στο στρατόπεδο. Με κράτησαν για 92 ημέρες-τη Δευτέρα 6 Αυγούστου, με άφησαν.

Ήρθα εδώ από το Λίβανο για να σωθώ. Τώρα θέλω να μείνω εδώ και να ζήσω ελεύθερος, χωρίς να ενοχλώ κανέναν και χωρίς να με ενοχλεί κανένας.

Είμαι παντρεμένος, άφησα πίσω τη γυναίκα μου και τρία παιδιά. Τους τηλεφωνώ κάθε μέρα. Η κατάσταση στην πατρίδα μου είναι απελπιστική. Το σπίτι μου έχει καταστραφεί, το ίδιο και το σπίτι του πατέρα μου. Το ανατίναξε ο στρατός. Πριν ήμασταν καλά, είχαμε ένα μαγαζί και δουλεύαμε σκληρά. Τώρα θέλω να ξαναρχίσω τη ζωή μου στην Ευρώπη. Θα δουλέψω και θα φέρω και την οικογένειά μου, που κινδυνεύει πολύ.